

1967-68

5

CALEB

Vsebina

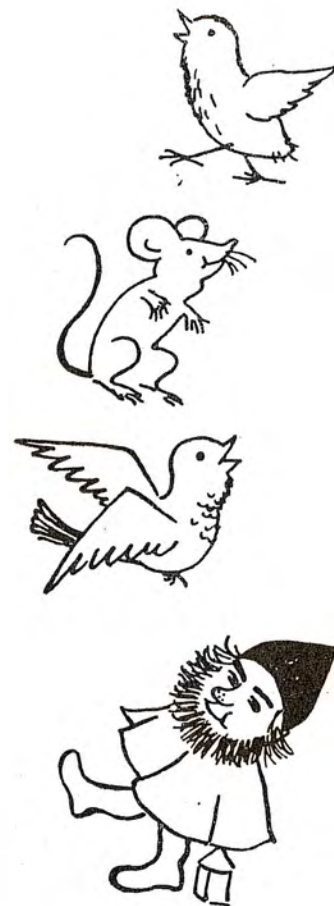
Ksenija Prunkova: Miček fantiček . . .	97
Lojze Abram: Milko Bambič . . .	98
Rado Založnik: Čudežni otrok . . .	100
Fran Roš: Hiša v gozdu . . .	105
Miro P.: Lipica, zelena oaza na Krasu . . .	107
A. V.: Zvezde velikanke . . .	108
Angelo Cerkvenc: Neprevidni dolgoušec . . .	109
Marija Gosar: Jagodasta hrušica . . .	112
Marijan Breclj: Uganke . . .	112
Tone Kanc: Ladje in morje . . .	113
Ksenija Prunkova: Otroci in vreme . . .	115
Josip Jesih: Breskov kompot za Lauro . . .	116
Lojze Abram: Zimske igre v Grenoblu . . .	117
Dopisi naših šolarjev . . .	118

Piše in riše: KSENIJA PRUNKOVA

Miček fantiček

MIČEK FANTIČEK
JE DURI ZAPAHNIL,
PO SVETU JO MAHNIL.

PREPLAŠIL JE PIŠKO,
UJEL SKORO MIŠKO,
NATO PA ČEZ MOST
KORAKAL JE V GOZD;
POSLUŠAL JE PTIČKA
IN SREČAL MOŽIČKA.
A VEVERKA DALA MU
LEŠNIKE TRI:
ENEGA MIČKU,
ENEGA ZAME,
ENEGA TISTEMU,
KI TO VERJAME,
KI TO VERJAME
IN SE NE SMEJI!

Milko Bambič

Kdor izmed vas, dragi čitatelji, ima babico, ki je pred dobrimi štiridesetimi leti zahajala v šolo, naj jo povpraša, če je tedaj čitala mladinsko revijo »Naš rod«, ki je bila prav tako revija, kot je danes »Galeb«. Videli boste, da se bo babica prav gotovo spominjala v »Novem rodu« objavljene risbe slikarja Milka Bambiča. Pa ne mislite, da smo zgoraj objavili staro slikarjevo fotografijo. Bambič je zelo mladeniške zunanosti, nima pleše, niti gub, to pa zato, ker je za »Novi rod« začel risati kot zelo mlad študent.

Za Bambiča je slikarstvo naravni dar. Že z dvanajstimi leti je na vojni razstavi v mali dvorani gledališča »Verdi« razstavil velike akvarele bitk

iz prve svetovne vojne. Tedaj se je učil slikarstva pri bratih Rendič, slavnih slikarjev, ki sta bila v Trstu zelo cenjena. Pozneje je študiral na realki v Idriji, kjer je postal najbolj priljubljen učenec znanega slikarja Lojzeta Spacapana, čigar risbe cenijo danes v milijone lir. Kasneje je Bambič v Trstu dokončal ekonomsko šolo, ko pa je bil na tem, da stopi v umetnostno akademijo, mu je načrte prekrižala fašistična oblast. Moral je zapustiti rodno mesto in se zateči v Jugoslavijo.

Bambičev ustvarjalni duh ni miroval. Najdemo ga v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu, kjer je pustil sledove svoje prisotnosti. Bambič je odličen ilustrator, zato je po prihodu v Jugoslavijo začel sodelovati pri raznih mladinskih in humorističnih revijah. Naredil je nešteto risb in karikatur za dnevnik »Jutro, šaljivi tednik »Skovir«, za družinsko revijo »Mladiko«, katere glavni urednik je bil pisatelj Fran Saleški Finžgar, in sam ilustriral revijo »Ilustracija«, ki je bila prva revija v večbarvnem tisku. Kasneje je v Zagrebu sodeloval pri revijah »Samorodnost« in »Koprive« ter se odlikoval s posrečenimi karikaturami znanih ljudi. Nekaj let pred vojno je bil Bambič v Beogradu umetniški sodelavec filmskega društva »Jugoslavija«.

V tistih letih je slikar Bambič naredil številne ilustracije, izdeloval lepake in slikal freske v cerkvah. Ne bomo tu naštevati umetniških stvari: priznanega slikarja, omenimo le, da je v tem razdobju in tudi kasneje ilustriral nad 70 knjig. Bambič je seveda tudi slikal. Je več poznavelec tehnike oljnega slikanja v oljni temperi. V Trstu je imel tri samostojne razstave, razstavljal je tudi v drugih mestih in sodeloval pri številnih skupinskih razstavah.

Pa ne samo to. Bambič je celo napisal in objavil otroške povestice, ki jih je seveda tudi ilustriral. Pred drugo svetovno vojno sta nastali povestici »Fižolčki« in »Kralj Honolulu«, prvi slovenski strip »Bucibu« pa je že leta 1927. Poleg tega moramo še

povedati, da je Bambičev ustvarjalni duh vsestranski: sam je namreč tudi iznajditelj.

Milko Bambič ima zelo rad mladino, zato je po vojni z veseljem sprejel sodelovanje pri »Galebu«. Spočetka ga je sam ilustriral in je svoje ilustracije tiskal v takoimenovani tehniki »iris tiska«, kar pomeni, da so bile ilustracije v prelivajočih se barvah. Sam je mojstrsko izdelal naslovne strani. Starejši čitatelji »Galeba« se bodo prav gotovo spominjali lepih Bambičevih stripov »Čudoviti nos«, »Jop« in »Polet na luno«. Priznati moramo, da je Bambič zelo ploden slikar in ilustrator in radi bi spet občudovali njegove risbe v »Galebu«.

Lojze Abram

Milko Bambič
Otrok (olje)

BEG V AMERIKO

Previdno je pokukal za vogal. Srce mu je razburjeno utripalo. Na desni, domala pred nosom, je zagledal ozka vrata, in ker so bila široko odprta, je skozi videl v tesno kabino, kjer se je suh možic s kozjo bradico in štrlečimi lasmi vrtel okrog kinoprojektorjev. Tudi dedec bi ga lahko zagledal, če bi le odtrgal oči od zapletene aparature. Marko je bil v svojem razburjenju in radovednosti skrajno previden. Film bodo gledali, mu je šinilo skozi možgane, pri moji veri, tudi meni bi se prilegel.

Filmska umetnost se mu je že tolikanj priljubila, da bi lahko cel mesec po ves dan stal pred kamero, ponoči pa kar naprej gledal filme. Malo naprej so bila dvojna vrata, zagrnjena s težko zeleno zaveso. Tuhtal je, kako bi se ob tej nočni uri neopaženo prikradel v dvorano in si nemoteno ogledal predstavo. Tako je bil napet, da mu je pot curljal po telesu,

naposled mu je na pomoč priskočilo zgolj srečno naključje. Nenadoma je nastala tema.

»Sto peklenščkov,« je zarobantil možic v kabini, »pa ti vrag pocitra elektriko, ko se človeku najbolj mu-di.«

Marko je bliskovito izkoristil priložnost. Previdno je smuknil v dvorano in se skril v kot za zaveso. Še dobro, da so bila vrata na široko odprta, je pomislil, prvič v življenju mi je prišlo prav, da je elektrika zmanjkala.

V mali dvoranici je Marko tičal ob zadnji steni tik pod kabino, se dušil v znoju in poslušal robate besede razdraženega operaterja. Pred njim je v udobnih naslonjačih zavaljeno sedelo sedem nočnih gledalcev z razpetimi srjncami in kadilo.

Operater je pognal projektor in istočasno se je na platnu prikazala slika v barvah. Predvajali so posnet-

ke, ki so jih pred dnevi posneli v kamnolomu. Zvoka še ni bilo, le posnetki so se vrstili eden za drugim. Celo po šestkrat isti. Marko je osuplo kukal izza kabine in na platnu gledal samega sebe v vlogi uporniškega dečka. Prijelo ga je, da bi skočil sredi dvorane in od radosti na ves glas zakričal: »Saj to sem, vendar jaz, ljudje!« Še isti trenutek ga je bilo tega sram. Še bolj se je potuhnil v svoj kot. Prvič v življenju je pred seboj videl svoje delo, ki je živelo, se gibalo, mahalo okoli sebe. Na platnu je živel del njega samega. Obhajali so ga občutki, ki jih ne doživiš vsak dan. Neizmerno je bil ponosen sam nase, obenem pa je s sveto pobožnostjo občudoval moč filmske tehnike, s pomočjo katere lahko ustvarjalec tako živo prenese svojo zamisel na platno in jo pokaže ljudem. Močno je vzljubil filmsko umetnost, kajti ljudem je imel tudi on marsikaj povedati. Končno se mu je posvetilo, kaj je pravzaprav njegov življenski cilj. Ne pisateljvanje, temveč film, za katerega bo odslej živel in delal.

Po predvajanju so se možje zbrali na posvet. Strinjali so se z režiserjem, da je Marko zelo dobro zaigral svojo vlogo.

»Že dvajset let snemam filme,« je pribil režiser, »pa nisem še doživel, da bi takle otrok, ki prvič stoji pred filmsko kamero, zaigral kot pravi, izurjeni igralec najboljše vrste. So umetniki, ki že deset let igrajo v filmih in se zatorej odlično znajdejo pred kamero, pa ne spravijo vkup toliko kot tale pobič. Škoda, da ne more z mano v Hollywood. Tam bi napravil iz njega zvezdnika, da bi ga vsi občudovali!«

Amerikanec je govoril z vnemo pravega poslovnega človeka. Še dva dni so snemali v ateljejih, tretji dan pa je bilo delo pri kraju. Marko je

ves ta čas preživel v najlepših sanjah. Po tisti nočni predstavi in režiserjevem priznanju se je s podvojeno silo vrgel v ustvarjanje. Srce in duša sta mu prekipevala od radosti in na skritem upal, da se bo režiser ojunatil in ga popeljal s seboj v Hollywood. Sanje pa so se mu podrle, ko ga je dolgin nekega večera poklical v pisarno. Stopil je k njemu in mu položil roko na ramo.

»Glej, Mark,« tako so ga že od prvega dne prekrstili vsi Američani v ekipi, »naše delo je končano. Pred uro in pol smo posneli zadnji prizor, jutri dopoldne pa odpotujemo s posebnim letalom naravnost v Hollywood, kjer bomo v laboratorijih film dokončali. Nekaj sem slišal, da bodo tale film že jeseni predvajali v ljubljanskih kinematografih. Takrat boš lahko prvič videl na platnu tudi samega sebe...«

»Pa tudi zadnjič!« je pobito vskočil Marko.

»Kdo ve,« ga je zasanjano bodril režiser. Zdaj se ni več obnašal pred njim s kavbojsko malomarnostjo, temveč nadvse spoštljivo. »V tebi se skriva velik igralski talent...«

»Večje resnice v svojem življenju še nisi povedal,« je tisti trenutek prihrumel v sobo zajetni snemalec, da je Marka kar vrglo. Bil je nasmejan in v družbi tistega prevajalca, Ljubljana, ki so mu očala venomer tičala na konici nosu.

»S tem kar si pokazal v tem filmu, si prekosil marsikaterega poklicnega igralca. Škoda, da nisem imel kaj bolj važnega zate. Fant, pridno se uči in ko dokončaš šole, nemudoma stopi v igralske vrste. Čaka te še velika bodočnost. Nekoč boš s svojim talentom zablestel kot velika filmska zvezda, mar ne, Jože?«, je polomljeno izgovoril prevajalčevo ime in se obrnil k njemu.

»Teško bo šlo,« je ta otožno za-

tegnil. »Težav je veliko in mladi talenti se le stežka prebijejo.«

»No ja, bo že kako,« je menil dolgin. »Tak talent uspe tudi v prav nemogočih okoliščinah. Aha, še eno vprašanje. Kako, da tako dobro govoriš angleško?« se je iznenada spomnil dolgin in pogledal Marka.

»Oče se je petnajst let klatil po vseh morjih. Govoril je šest jezikov, meni pa je pravil, da se bom prav z angleščino najbolj zrinil skozi življenje. Tako me je že od mladih nog učil tega jezika,« je poparjeno in brez prave volje zamrmral Marko.

»Fantastično, res. Težko se poslavljaj od tebe, Mark, a upam, da se še kdaj v življenju srečava. Pojdi zdaj in odpočij se! Zjutraj pa te bo pri vratarju čakal lep kupček denarja. Plačali smo ti dvakratno in starše tudi pozdravi, v imenu vseh nas.«

Marko bi tisti hip najrajši zatulil: Preklete, vzemite me vendar s seboj, kot ste pred dnevi pravili. Pa se je zadržal. Stal je pred možmi, kot obsojenec pred sodniki, po licih pa so mu polzele debele solze. Hitro se je poslovil in izginil skozi vrata.

»Nekam čudno se vede pobič. Kaj neki je z njim?« je po premolku rekel režiser.

»Fant mi je prirasel k srcu!« je posmrknil zajetni snemalec.

»Škoda! Tako sposoben fant pa se bo vrnil na kmete in utonil v pozabo,« je potrto mrmral prevajalec. Očala so mu skoraj zlezla z nosu.

»Kaj veš!« je slednjič prepričevalno pribil dolgin.

Marko kajpak ni pozabil prijazne garderoberke. Tudi k njej je šel po slovo. Sedela je v tesni garderobi obdana s kupi kostumov. Materinsko ga je pobožala po kodrastih laseh in izrekla nekaj ljubkovalnih besed. Marko se je oklenil ženske kot rešilne bilke. Če ga je že režiser kljub njegovemu prizadevanju pozabil, je le

upal, da ga bo ta ženska, ki jo je bil vzljubil, sprejela pod svoje okrilje in zadržala pri filmu.

»Gospa, gospa,« je trdo izdaval, »jaz nimam več staršev. Sirota sem!« Ženska je osupla.

»Kaj blebečeš, nesrečni otrok... Pa imaš vendarle kje še kakšnega sorodnika?«

Oči je imela solzne, ustnice pa so se ji tresle od razburjenja.

»Prav nikogar.«

»Ti moj ubogi otrok!« Besede so ji utonile v ihtenju.

Zunaj se je že svitalo. Marko je ležal v svoji hotelski sobi oblečen na še neodgrnjeni postelji. Vso noč ni zatisnil očesa. Po svoji stari navadi je sklenil roke za tilnikom, zatopljen v zmedene misli in buljil v strop. Slovo od garderoberke je bilo kaj čudno. Težko mu je bilo odtrgati se od ženske, ki ji je bil podaril srce in zupanje. Prepričan je bil, da bosta do jutra tičala skupaj, pa se ga je kar odkrižala. »Polne roke dela imam. Čez nekaj ur odrinemo na dolgo pot.« To je vse, kar je imela povedati, predno ga je zrinila skozi vrata.

Preveč je bil vzljubil film in ljudi, ki se s to rečjo ukvarjajo.

Preveč ljubezni je bil že užil od njih, da bi se še lahko vrnil v vas, kjer so mu celo stregli po življenju. Srce se mu je stiskalo, v glavi pa se mu je v teh zgodnjih jutranjih urah rodil drzen in tvegan načrt: pobegniti v Ameriko!

Pred dnevi je čisto slučajno, iz gole radovednosti povprašal garderoberko, kako prevažajo s seboj tolikšno količino kostumov. Pokazala mu je velik, omari podoben kovček.

»V njem visijo obleke kar na obesalniki, kot doma,« mu je zatrjevala, sam pa je pomislil, da bi se vanj lahko zrinil celo srednje velik človek. Ta ugotovitev mu je zdaj prav prišla.

Ni še bila ura pet, ko se je že

smukal okoli velike ateljejske stavbe. Kako priti noter? Vsa vrata so bila trdno zapahnjena. Zadaj za poslopjem je bil velik vrt, na gosto poraščen z drevjem in okrasnim grmičjem. Kar se da hitro, je preplezal visoko ograjo in začel begati ob zidu. Počutil se je kot vlomilec. V nekem kotu ob tleh je zagledal majhno kletno okno. Ni se več obiral. Brcnil je v okensko mrežo, ki je bila le prislonjena, da je odletela v notranjost in napravila peklenski hrup. Zdrznil se je. Prav lahko bi razbijanje slišali ljudje na cesti, najbolj pa nočni dežurni gasilec ali vratar v stavbi. Moral se je potuhniti in čakati na posledice. Čas je tekel. Nič se ni zganičalo, njega pa se je pollaščal nemir. Slednjič se je ojunčil in se zrinil skozi odprtino. Iznenada je obvisel na rokah, kajti okno je bilo tako visoko, da ni segel do tal. Tema je bila kot v rogu. Tvegaj je in se spustil. Priletel je naravnost na kup nekakšnih pločevink, da je znova zagrmelo, kot bi se svet podiral. Previdno je začel tipati pod seboj, da bi ugotovil, kam je padel. Markov ropot bi prebudil še mrtveca in tako je tudi gasilec, čuječen človek, kmalu prišel po stopnicah. Vegasta kletna vrata so zaškripala. Ozek snop svetlobe se je zavrtal v gosto temo. Marko se je spet spotil v živčni napetosti. Gasilec je previdno stopil za korak naprej in se prikazal izza vrat, da ga je Marko v slabotni svetlobi s stopnišča prav razločno videl. Svetlobni krogec njegove svetilke je tipaje plesal po zidovih, mimo okna in po kupih odpadkov, večjih in manjših pločevinastih škatlah. Krogec je zaplesal naprej in se pomaknil k vratom. Mož se je napol obrnil.

»Pa me ima!« je pomislil Marko.

Ampak dedca je bilo menda strah. Ni si upal pogledati za vrata. Pretemno je bilo.

»Mačke se ženijo tod okoli,« je zamrmral sam sebi v opravičilo. »Tako krat je zmeraj tak hrup.« Zaprl je vrata za seboj in Marko ga je slišal ko je še po stopnicah govoril: »Ampak čudno, v tem času? Spomladanski mački najbrž.«

Iz kleti, mimo hodnika in skozi atelje je Marko prišel brez težav. Zdaj je bil bolj previden, ko je pokukal v garderobo. Začuda, v njej je še zmeraj gorela luč. Kovček za kostume je polodprt stal skoraj tik ob vratih, v garderobi pa ni bilo nikogar. Globoko se je oddahnil, živce pa je še vedno imel napete kot strune.

Stopil je do kovčka. Reč je bila na srečo tako visoka kot on, morda še kak palec višja. Šlo bo, je pomislil in se za poskus zrinil med kostume.

Tedaj so nekje v temi ateljeja zaškripala vrata. S težavo se je v zadnjem trenutku zaprl vanj. Še toliko časa ni imel, da bi zadnjič globoko vdihnil sveži zrak. Koraki so se bližali.

»Kaj neki se boš cmerila,« je neznan ženski glas nadaljeval pretrgan pogovor. »Prestara si že za takšne otročarije.«

»Tebi je res težko kaj dopovedati,« je pristavil ihteč glas, ki ga je Marko brž spoznal za garderoberkinega. »Še misliti nisem mogla, da je fant sirota. Bolj prikupnega otroka še nisem srečala. Vzljubila sem ga, zato si ne dam miru. Glej, sama sem! Nisem imela otrok. Prava uteha bi mi bil v starosti.« Spet se je začela jokati.

»No, pomiri se, dragica, saj te razumem. Kako pa mu je sploh ime?«

»Mark...«

Zdaj si je Marko bil na jasnem, da govori o njem. Obenem pa mu je bilo ob garderoberkinih besedah toplo pri srcu. Po kakšnih čudnih potih se človeku iznenada odkrijejo resnična čustva in tajne srca najbližjih.

Ženski sta medtem odšli. Gardero-

berka je spotoma zaklenila obe ključavnici pri kovčku. Marko je bil zdaj zaprt. Zajela ga je tišina. Vročina v kovčku je naraščala in zrak je bil vse slabši. Počutil se je tako, kot bi živega spravili v krsto. Šment, saj se bom navsezadnje še zadušil, je ves preznojen pomislil Marko in kmalu izmučen težko zaspal.

Zbudil ga je močan sunek. Bilo je nekaj takega, kot bi v nemirnem spanju nenadoma telebnil iz mehke postelje na trda tla.

»Preklete, tale kovček je težji, kot bi smel biti,« je zaslišal sopeč glas. V hipu je v njem spoznal nekega scenskega delavca. »Roke bi si potrgal, ko bi ga moral nositi še kam dlje.«

»Je že tako,« je pritegnil pomočnik. Tudi ta glas je bil Marku znan. »Tile Amerikanci so pač taki. Poznam jih. Pravijo, malo popazite, v temle kovčku je to in to, pa Bog ve, kaj naložijo vanj. Midva pa sva mislila, da bova imela s tole prtljago še najlažje delo.«

Bila sta razdražena in sta kar pihala.

»Garderoberki bom pa v obraz povedal, naj se tako umazano ne laže. Še tak kup cunj bi bil lažji. Hvala Bogu, da sva s to kramo končno na

letališču. V letalo jo bodo že drugi zbasali.« Koraki so se nato oddaljili.

Marko si še dihati ni upal. Vse ga je bolelo. Strah, živčna napetost, zadušljiv zrak, vse to ga je kmalu, proti njegovi volji spet vrglo v morast spanec, v nekakšno nezavest.

Prebudil ga je glasen prepir, to pot v angleščini, ki jo je bolj slabo razumel, kajti govorili so v narečju.

»Odprl bom to prekletu korito in dokazal tej filmski drhali, da notri niso le kostumi.« Mož je sopel, kot bi se neutrudno poganjal po strmih klancu. Njegov pomočnik je lovil sapo, kot da bo vsak čas izpustil dušo. Ta je pripomnil:

»Čuj, kaj pa če so tile filmarji tihotapci. Vtis imam, da je zaboj poln najžlahtejšega alkohola.«

»To je najbrž alkohol iz Jugoslavije, odkoder so prišli.«

»Ehej, prijateljček,« je vskočil piskav glas vinskega brata.

»Tamkaj imajo menda prvovrstno slivovko, filmarji so pa tako vsi pijanci.«

»Delavec je res prijatelj kapljice,« je modroval Marko. »Je pa tudi izobražen. Na zemljepis se že spozna, četudi se ga je učil samo zato, da bi natančneje vedel, na katerem koncu sveta pridelajo boljšo pijačo.«

(Dalje)

Hiša v gozdu

Tudi to poletje so Jugovi šli na počitnice, oče, mati, Dorica in Mirko. Dorici je bilo pet let, Mirko pa je že hodil v šolo. Iz mesta so prišli k dedku in babici v Zagorico. Tako se je imenovala vas med njivami, travniki in gozdovi.

Lepo je bilo tukaj na kmetih in mirneje kakor v mestu. Ni bilo dima iz tovarn ne hrupnih avtomobilov ne piskanja vlakov. Tu je bilo dosti sonca, mleka in sadja. Dedek in babica pa sta bila tudi vesela njihovega obiska.

»Pojdimo v gozd, daleč v gozd! Nabrali bomo borovnic in malin!« Tako je Dorica prigovarjala staršem. In neko popoldne so se zares vsi štirje odpravili v gozd, otroka s košarico in loncem.

V tišini pod smrekami, bori in bukvami se je širil prijeten hlad. Mehke steze so se vile pod zelenimi vejami. Ptički so se oglašali. Nekje je žolna kљуvala po deblu, a videti je ni bilo.

Dorica se je držala za očetovo roko in se ozirala naokrog. Všeč ji je bilo v gozdu. Globoko je vdihavala dišeči zrak. In koliko zanimivih, še nezanih stvari je bilo tu!

»Veš, očka!« je rekla. »Jaz bi zdajle rada srečala volka. Prav takšnega, kakor ga je v gozdu srečala Rdeča kapica. Nič se ga ne bi bala. Hotela bi ga videti in govoriti z njim!«

»Volk bi se nas gotovo ustrašil, saj smo štirje,« je menil Mirko.

»Tu ni nobenih volkov, še pozimi ne,« je dejala mamica.

»Škoda! Potem pa bi rada prišla vsaj do hišice škratov. V tisti hišici je prebivala Sneguljčica. Ali pa da bi srečala vsaj katerega od škratov... Mogoče tudi ni daleč do tiste hišice, ki je v njej živela hudobna čarovnica. Hišica, ki sta Janko in Metka zašla k njej in je bila sezidana iz samih slaščic...«

»To so same pravljice, Dorica,« je rekel oče. »Lepe so, ampak vse izmišljene. Tudi v davnih časih se nič takega ni dogajalo.«

»Meni pa se je že sanjalo o Rdeči kapici in Sneguljčici,« je nekam žalostno pripomnila deklica.

»Naj ti nič ne bo žal za pravljicami!« jo je tolažil oče. »Hišice s škrti in Sneguljčico ni in tudi ne hišice s čarovnico! Raje ti jaz povem zgodbo, čudovito zgodbo o neki drugi hišici, ki pa ni izmišljena. Morda vam jo bom lahko celo pokazal.«

Vsi trije so prisluhnilo očetu.

»Sredi gozda stoji nenavadna hiša. V njej prebiva živih bitij najbrž celo več kakor sto tisoč. Stanko in Dorica, vidva še ne vesta, koliko je to — sto tisoč. To je štirikrat toliko, kot je v našem mestu ljudi. Mnogo je to za eno samo hišo, ali ne?«

»Saj to ni mogoče! Vsi da so v eni sami hiši?« sta se čudila otroka.

»A vendar je mogoče. In iz te hiše vodijo ceste na vse strani. Dela in prometa je čez dan tukaj dovolj. V bližini se gradijo še nove takšne hiše, ki potem vse skupaj štejejo tudi milijon in več prebivalcev.«

»To je velemesto!« je dodal Mirko.

»Da. In vse to velemesto obdaja in pokriva gozd. In vsaka teh hiš ima svoje delavce, vojake, strežnike, židarje. Ko pa pritisne jesenski hlad, prebivalci hiš zadela vse vhode vanje. Iz gornjih prostorov se preselijo v kleti spodaj in tam predremajo zimo.«

»Ali ni tudi to pravljica?« se je začudila Dorica.

»Ni pravljica!« je odgovoril oče. »To vse je v resnici tako!«

Dospeli so do grmičja borovnic. Bilo jih je polno — črnih, debelih, sladkih. Zobali so jih in potem so jih nabrali še za domov.

Še nekoliko naprej so šli. Gozd se je tu razredčil. Oče jih je tedaj poklical k sebi. Stal je med dvema drevesoma in s prstom kazal na velik kup pred seboj. Rekel je:

»Tukaj je zdaj tista hiša! Še bolj čudovita je od hiš v pravljičah!«

Vsi štirje so se postavili okoli kupa, skoraj meter visokega. Zgrajen je bil iz smrekovih in borovih igel, vejic in listja. Po njem in po stezah naokrog so hitele precej velike rjave mravlje. Mnoge so nosile tovore in mudilo se jim je.

To je bilo gozdno mravljišče! Otroka tako velikega mravljišča še nikoli nista videla. Bila sta pač mestna otroka. Zdaj sta opazovala živahno gibanje pridnih živalic. Oče pa je povedal:

»Domov prinašajo razne gosenice in hrošče. Pri tem druga drugi pomagata, če je breme pretežko. Jestu morajo tudi one, ki delajo doma. Druge spet vlečejo gradbeni material, da si uredijo hodnike in druge prostore. V teh varujejo svoj mladi zarod — jajčka, ličinke in bube. Tudi venkaj na sonce jih prinašajo. Ne bojijo se niti večjih žuželk, če jih te napadejo. Ugriznejo jih s čeljustmi, nato pa jim iz zadka brizgnejo v ranico strup, da poginejo.«

»Kaj pa bi se zgodilo, če bi jim kdo mravljišče razdril?« je vprašal Mirko.

»Tega noben dober, pošten človek ne bi storil,« je odvrnil oče. »Tudi mravlje imajo pravico do življenja. Dobro si znajo urejevati skupno življenje. Človeku so pa celo koristne, saj uničujejo žuželke, ki gozdom delajo škodo.«

»Kar naprej z vseh strani prihajajo in spet odhajajo in koliko jih je!« se je čudil Mirko. »Na tisoče in tisoče!«

»To je zelo podobno pravljičici,« je pripomnila Dorica. »Takale hiša mravelj sredi gozda je zares imenitna. Še bolj kakor hišica škrtov ali hišica čarovnice.«

Mnoge skrivnosti hrani gozd, a jih pred ljudmi ne skriva. Vsakdo jih lahko vidi in občuduje. Le oči mu je treba odpreti.

zanimivosti ♦ zanimivosti ♦ zanimivosti

MIRO P.

Lipica, zelena oaza na Krasu

Ob italijansko-jugoslovanski državni meji, nedaleč od Bazovice, se na jugoslovanski strani razprostira državno posestvo Lipica, ena sama zelena oaza sredi kraških gmajn, s stoletnimi hrasti in lipami, obdana z lepimi travniki, pašniki in borovimi gozdčki.

V srednjem veku so ob izlivu Timave gojili lepe, vztrajne, močne in hitre konje, ki so sloveli daleč naokrog po vsem ozemlju. Zaradi tega je bil Stivan že od nekdaj edini konjski sejem na Primorskem in sicer vsako leto 24. junija. Sejem je bil znatno tudi po vsem Kranjskem in Furlaniji kot »štivanski«. V 19. stoletju pa so ga prenesli iz Stivana v Devin, kamor so prihajali kupci od vseh strani še dolgo vrsto let, do izbruha prve svetovne vojne leta 1914, ko so sejem dokončno ukinili. In prav reja kraških konj v Stivanu in konjski sejem sta dala povod za nastanek kobilarne v Lipici.

Zgodovinski zapiski omenjajo Lipico že 1546. leta kot posestvo tržaških škofov, ki so si tam uredili letno počivališče in hodili tja na oddih in letovišče. Lipica je bila namreč zelo blizu mesta, oddaljena samo uro ali dve s kočijo.

Leta 1559 so Turki pustošili po naših krajih. Prišli so tudi v Lipico. Na gričih so zagoreli kresovi, ki so naznanjali bližajočo se nevarnost in ljudje so vsi preplašeni zbežali v gozdove. Turki so prebivalce poiskali, jih nekaj pomorili, vas pa razrušili do tal, da so ostale same razvaline.

Po odhodu Turkov se je prebivalstvo vrnilo v porušene domove, si popravilo hiše in naselje je ponovno zaživelo. Po turških vpadih pa so tržaški škofje pričeli Lipico zanemarjati in je niso več obiskovali.

Za Lipico pa se je tedaj začel zanimati dunajski dvor in leta 1576 si je cesarski odposlanec ob prihodu v Trst natančno

ogledal tudi lipiško posestvo. Po ogledu se je odposlanec pri tržaškem škofu začel zanimati za nakup posestva. Po dolgih štirih letih mešetarjenja so končno leta 1580 podpisali kupoprodajno pogodbo. Tako je vas Lipica postala last dunajskega dvora.

Kmalu nato je avstrijski cesar zasnoval in seveda tudi ustanovil dvorsko kobilarno in žrebčarno v Lipici. Se istega leta so v Lipico iz Španije pripeljali tri mlade čistokrvne žrebce in s kobilami kraške, to je štivanske pasme, pričeli s konjerejo. Tako

so poskrbeli, da je dunajski dvor vedno imel lepe parade, vprežne in jahalne konje.

Pozneje je kobilarna kupovala plemenske konje tudi v Italiji, na Češkem, v Nemčiji in drugod.

Ob nastanku dvorne kobilarne je v vasi živelo samo pet družin, ki so bile odvisne od tržaških škofov, katerim so plačevale davek in letno biro. Po odkupu Lipice so družine preselili v vas Laže pri Senožečah, v Lipico pa naselili sposobne ljudi, ki so se pri konjih dobro spoznali. Tedanji upravitelj kobilarne je bil Franc Jurka, ki je od države prejemal 100 tolarjev letne plače. Jurka je poskrbel, da se je kobilarna že v začetku hitro povečala in se začela naglo razvijati. Z leti se je lipiška kobilarna tako močno uveljavila,

da je plemenske lipicance pošiljala drugim sličnim ustanovam. Cesarski dvor na Dunaju pa je rabil mnogo lepih konj. Ose dlani ali v voz vpreženi lipicanci so s svojo ponosno držo in visoko hojo zelo lepi in vzbujajo občudovanje in pozornost. Tako sta tudi lepota in skladna drža lipicanskih konj prispevala k ugledu cesarske Avstrije.

Dvor je zelo skrbel za kobilarno in neprestano gradil nove hleve, skednje in stanovanjske hiše za strežno osebje. Uvedli so strog red in zelo pospešili rejo konj. Lipica je tako postala svetovno znana in njena kobilarna je vplivala na druge kobilarne v državi, da so v tistih časih začeli ustanavljati tudi razkošne jahalne šole in zasebne žrebčarne.

(Dalje)

ZVEZDE VELIKANKE

Začetek in konec življenja na Zemlji je odvisen od Sonca, ki ji daje svetlobo in toploto.

Sonce je za naš planet najbližja žareča zvezda, oddaljena samo 150 milijonov kilometrov, in tako velika, da bi vanjo lahko natresli skoraj poldrugi milijon zemeljskih krogel.

Čeprav izgubi Sonce zaradi izžarivanja na svoji teži vsako sekundo 4 milijone ton, ne da bi se mu to v 100.000 letih količkaj poznalo, še zdaleč ni največja zvezda v Rimski cesti, kaj šele v vsem vsemirju. Marsikatera — navidezno komaj opazna — zvezdica, ki jo od nas ločijo strahotne razdalje, je dejansko tako ogromna, da je Sonce proti njej pravi pritlikavec.

Starodavna prijateljica morjeplov-

cev, zvezda Severnica v Malem vozu ima enajstkrat večji premer od Sonca in je osemstokrat svetlejša. Ker pa potrebuje svetloba do nje polnih 300 let, jo vidimo le kot zvezdo druge velikosti. Tudi v ozvezdju Velikega voza, ki je sestavljeno iz sedmih zvezd, so razen ene (Megreza) vse ostale večje in svetlejše od Sonca.

Najbolj znane zvezde velikanke pa so: Arktur, Aldebran, Betelgeza, Antares in Epsilon Aurigae. Sonce je v primeri z njimi — posebno pa še v primerjavi z zadnjo — samo majhna brleča leščerba. Toda kljub svoji brezmejni razsežnosti so tudi ti orjaki samo nepomembni praški v strahotnih globinah vesolja, ki nima ne začetka ne konca.

A. V.

Neprevidni dolgoušec

Tisto leto se zima ni šalila. Skoraj devetdesetletni ded Luka, ki so ga hudo izčrpala stara leta, dolgoletna rabota in neusmiljena zima, se je moral prav na Silvestrovo ukloniti zahrbtni gripi in leči.

»Zmotila se je, zmotila...« je po tožil ded.

»Zmotila? Kdo se je zmotil?« je vprašal 13-letni vnuk Nino, edina dedova opora.

»Zima, Nino, zima! Bržčas meni, da je prišla na severni tečaj, ne pa na naš pohlevni hribček Čuk.«

Nino se je zasmel. »Saj ni nasa meter in še več snega samo pod Čukom! Tudi pritlične bajte spodaj v vasi in daleč po Krasu čepijo prav do streh v visokem snegu!« je ugovarjal Nino.

»Seveda,« se je pošalil ded, »vse kaže, da jih hudo zebe ter so se skrile v sneg.«

Nino je vprašal deda, ali bi kaj jedel. Ded ni bil lačen. Ni imel ne teka ne poželenja po kakšni jedi.

»Veš, ko bi imel pečenega zajca, da, ta bi mi šel v slast!« se je šalil ded, čeprav ga je nekaj v prsih hudo zbadalo in navdajalo z morečo skrbjo. Ni se bal umreti. Vsi moramo umreti, je premišljeval, a če bi se dalo, bi rajši odhod od tod odložil še za nekaj časa, takole za kakšnih 30 do 40, nemara celo za 100 let. Prvič: Nino nima ne očeta ne matere. Kdo bo skrbel zanj, če se bo moral ded odpraviti od tod? Drugič: na svetu bo še toliko novih, mikavnih reči, ki bi jih ded rad še doživel. Vsaj v Koper bi se rad še popeljal po železni cesti! Pravijo, da jo bodo menda še v tem stoletju dogradili... In takale zajčja pečenka bi ga močno okrepila.

»Zajca, ljubi ded? Kje naj ga zdaj dobim?« je zaskrbelo Nina.

»Poglej malo okrog kajže, Nino! Nemara se ti bo dolgouhi kratkorepec le ponudil! Pokličeš ga, mu spustiš na repek tri, štiri zrnca soli in hajdi ž njim v kozico!« je posmihavajoč se menil ded.

»Grem v hlev, pokrmil bom kravici in telici seno,« je rekel Nino, si privihal ovratnik, se pokrnil z debelo pletenko, naglo odprl, pa še urneje za seboj zaprl vrata v vežo in stopil na borjač. Okrog hiše je brila prava kraška burja, zavijala kakor krdelo od lakote pobesnelih volkov in vrtinčila oblake snežink, ki so zastirali razgled in se z neko pošastno naslado zagrizovale v lica in oči.

Oblak snežink se je zvrtil proti Čuku in Nino je zdajci zazrl nekaj kar ga je pripravilo v smeh. Ti o volku, volk na vrata! je zinil v mislih. Na zasneženi livadi onkraj svinjaka se je umival dolgoušec, se

tako poglobil v umivanje tačk, da je bil slep na obe očesi in gluha na obe ušesi za vse, kar se je dogajalo okrog njega ali kar bi se utegnilo primeriti za njegovim repkom.

Ko bi ga mogel ujeti! si je zaželel. Potem bi lahko dedku postregel s pečenko. Tri, štiri zrnca soli na repek! se je spomnil Nino in se nasmehnil.

Navsezadnje bi ga lahko, če bi se le potrudil, zadel s polenom! Skočil je po poleno v drvarico. Našel je primerno, ne pretežno poleno in stopil na gumno pred hlev. Že je hotel pomeriti in zagnati poleno dolgoušcu v glavo, pa se mu je roka — kar sama — povescila. Ni mogel. Živalca ga je, zdelo se mu je, tako prijateljsko in zaupljivo pogledala. Ne, ne more. Že sama misel, da bi zajčku vzela življenje, ga je zbodla v srce. Ded ga zagotovo ne bi pokaral, če bi mu povedal, kakšno priložnost je opustil. Stal je neodločno, stal je in omahoval... Medtem se je iz bližnjega gozdička prihuljeno plazila rjava zvitorepka, ki je že precej dolgo opazovala neprevidnega dolgoušca. Oblizovala si je mrzli smrček in se, pogrezujoč se v visoki sneg, prikradla blizu k zajcu. Dober skok pa ga

bo zgrabila in mu zadrnila vrat. Silovito se je zagnala in poskočila. Preden se je zajček zavedel, ga je že neusmiljeno zgrabila. Dolgoušec se ni vdal, cvilil je, brcal z nogami, grizel. Sneg je letel na vse strani.

»Pošast!« je zavpil Nino in zagnal v lisico poleno. Zadel jo je. Pri priči je spustila plen in jo urnih krač pobrisala v gozd. Zajček se je zvrnil in negibno obležal. Nino je švignil kakor strela proti zajcu, ki se je počasi zavedel in proseče pogledal Nina. Ni zbežal. Skušal je stopiti na noge, pa je le otožno zacvili. Na prednji desni nogi je močno krvavel. Roparica ga je bila hudo zdelala.

Ninu se je zdelo, da se ga živalca ne boji. Sklonil se je k njej in jo nežno, na moč previdno vzela v roke. Hudo je ranjena! Ubogi zajček! Nese ga je v hišo.

»Dedek,« je zavpil, »prinesel sem ti pečenko!«

Ded je ostrmel. Kar je videl, mu je za nekaj trenutkov vzela sapo in besedo. Trenutek je pogledoval Nina, trenutek krvavega, neboljenega zajčka.

»Le kaj si storil?!« je naposled očitačoče izdaval.

»Saj nisem jaz, dedek! Lisica ga je tako izdelala,« se je branil Nino in na dolgo in široko popisal ves dogodek.

»Ali ga boš ti dotolkel?« je vprašal deda.

»Dotolkel? Kaj pa misliš? Še na smrt obsojenemu morilcu ne vzame-

jo glave, če je bolan. Pa naj bi zadel to ubogo paro! Mar naj bom slabši ko krvnik?! Ali bi ga ti, a?« ga je vprašal ded.

»Jaz? Sploh ne!«

»Daj mi sem živalco!« je velel ded. »Prinesi mi tisto steklenico tropinovca pa tisti kozarec z ovčjim lojem! Vražje ga je zmrcvarila,« je godrnjal ded in mu s tropinovcem izpral globoko rano. Zajček je presunljivo cvilil. Hudo ga je peklo.

»Potrpi, revček moj, kmalu bo boljše!« ga je tolažil ded in mu rano na debelo namazal z ovčjim lojem.

»Nino, zdaj ga nesi v hlev h kravi in telici in mu vrži v kot nekaj sena, ne, rajši posušene detelje, ki je v skednju poleg slamoreznice!«

Nino je previdno vzela dolgoušca v roke in ga zanesel v hlev, mu postlal v kotu in ga položil na slamo. Potem mu je pokrmil nekaj detelje in nekaj trdih krušnih skorjic.

Zajec se je kmalu udomačil, a kakor hitro je za silo okreval, se ni več pustil ujeti. Ni se kdove kako bal, a vseeno je bežal kakor pred Nino tako tudi pred dedom.

»Ali ga vidiš dolgouhega nehvaležneža?« se je ded navidezno hudoval. »Človek ga postavi na noge, mu žrtvuje precej požirkov imenitnega tropinovca in nič koliko zalogajev sladke detelje, on pa takole... Ej, kosmati capin!«

Že sredi marca so topli južni vetrovi v družbi z zlatimi sončnimi žarki pregnali sneg in mraz. Krošnje mandeljev in marelic so se že oblekle v razkošne, pisane plašče, travniki so ozeleneli, vrba žalujka na gumnu je v hrepenečem pričakovanju vsa trepetala... Tudi dolgoušcu se je že popolnoma zacelila rana. Ozdravel je. Razvil se je v pravega korenjaka.

»Zdaj bi ga lahko spravila v kozico, ded?« ga je podražil Nino.

»Zdaj? Saj nimam več gripe, jo je že sama dolgoušcova navzočnost pregnala! Počakava rajši, če naju bo morebiti še enkrat obiskala,« je navidezno resno ugovarjal ded. »Sicer pa ti ne branim, če mu hočeš ti zaviti vrat!«

»Povedal sem ti že: jaz sploh ne!«

»Pa čakajva!« je rekel ded in je nekega dne, ko je bilo sonce nenavadno prijazno in vabljivo in ko je bil Nino v šoli, na stečaj odprl dolgoušcu hlevska vrata. Zajec je nekam plašno stopil na prag. Ostra svetloba ga je bežno zaščemela v oči, a samo bežno. Skočil je na gumno, pogledal na levo in desno in se zapodil proti gozdu, ki je pokrival vzhodna pobočja pritlikavega in pohlevnega Čuka.

»Zajec mi je ušel, nehvaležnež!« je ded navidezno jezno sporočil Nino neveselno novico, ko se je fant vrnil iz šole.

»Čas je bil že...«

»Čas?« se je začudil ded.

»Da, čas, da si ga — spustil, ded!«

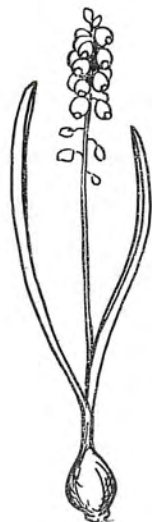
Nato sta se oba iz vsega srca in prešerno zasmejala.

spoznavajmo kraške rastline

Piše: MARIJA GOSAR

Riše: KSENIJA PRUNKOVA

JAGODASTA HRUSICA (MUSCARI BOTRYOIDES)

Med spomladanskimi cveticami naših travnikov je več zastopnic dru-

žine lilij. Mednje spada jagodasta hrušica, ki je doma predvsem v sredozemskih deželah. V Sloveniji raste divje na južnem Notranjskem in južnem Primorskem, zaradi lepih socvetij pa jo goje tudi po vrtovih. Iz čebulice, ki prezimi v zemlji, požneta zgodaj spomladi dva, včasih tudi trije, široko črtalasti listi. Žile na listih potekajo vzporedno, kot je značilno za večino enokaličnic. V aprilu požene iz čebulice 10 do 25 cm visoka brezlistna betva steblo, ki nosi na vrhu pokončen grozd nebesno modrih vrčasto zvonastih cvetov. Enojno cvetno odevalo, tudi perigon imenovano, se odpira z belim nazaj zavihanim robom. Zgornji del grozda sestavljajo neplodni cvetovi, ki ne razvijejo semen, pač pa socvetje povečujejo in tako omogočajo, da ga žuželke, oprasovalke lažje zapazijo.

MARIJAN BRECELJ

Ilustr.: ROBERT HLA VATY

5. Roka lesena
kakor nobena
pot ti pokaže —
Nikdar ne laže.
6. V dolgi vrsti si slede —
konca ni nikoli —
z njimi belijo glave
fantki si in punčke v šoli.

(Rešitev na strani 120)

Piše
in
riše:
TONE
KANC

LADJE IN MORJE

Vsakdo ve, da je Kolumb največji raziskovalec, kar jih je kdaj živel. V drugi polovici 15. veka ni bilo več pametnega človeka, ki bi še veroval, da je zemlja ravna. Petnajsti vek, ena najbolj razgibanih zgodovinskih dob, je bil z več stališč zora čisto novega časa. Ljudje te dobe so bili zelo geografsko nastrojeni in je vsak raziskovalec lahko računal na sodelovanje trgovcev in vladarjev, ki so

imeli voljo in možnost, da so ga podprli z denarjem.

Krištof Kolumb se je dne 3. avgusta 1492 leta iz luke Palos v resnici podal v neznano. Največja od Kolumbovih treh ladij je bila »Santa Maria«, ki je bila 128 čevljev (39,40 m) dolga, široka pa 25,71 čevljev. Težka je bila 100 ton, mogla pa je sprejeti posadko 52 ljudi. Na žalost ne vemo skoraj nič o vsakda-

njem življenju posadke in častnikov na tem potovanju. Obe zadnji ladji sta imeli posadko po 18 ljudi, po večini samih pustolovcev, ki so bili izbrani iz gručke poklicnih južnošpanskih zločincev paloškega predmestja. »Santa Maria« je bila navadna ladja s prečnimi jadri in je bila prvotno namenjena za trgovanje s Flandrijo. Bila je last nekega Juana de la Cosa, ki je bil glavni Kolumbov pilot za časa prvega potovanja v novi svet. Zaradi malomarnosti nekega krmarja se je ladja potopila v San Domingu. Kolumbo se je rešil z 41 možmi in na kopnem zgradil trdnjavo, ki je bila prva španska naselbina v Ameriki.

Z leti je napredovala tudi tehnika ladijskih gradenj. Izum parnega stroja je spreobrnil svet.

Francoz Denis Papin je postavil parni stroj na čoln in ta čudovita

ladja je s svojo močjo plula po Labinem pritoku Fuldi. Toda zveza ladjarjev na Labi se je ustrašila ladjice, ki bi jim odjedla kruh, in so jo napadli ter tako temeljito uničili, da danes pravzaprav ne vemo, kakšen je bil ta prvi parnik iz leta 1707.

Toda izumitelji niso odnehali. Leta 1774 so štirje Francozi postavili v novo ladjo enega izmed zadnjih Wattovih ognjenih strojev in omogočili, da je ladja odplula. Povabili so tudi Akademijo znanosti, da si pridejo njeni člani ogledat, kako njihova ladja »diha« na Saoni. Člani Akademije so res prišli, pa nad novostjo niso bili nič kaj navdušeni. V svojem službenem poročilu so kralju svetovali, da naj ne potrди patenta. Kralj je učene može res poslušal.

Z izumom parnika pa je bilo konec jadrnic. Jadra so še nekaj časa kljubovala ob visokih črnih dimni-

kih prvih parnikov, ki so z lopatastimi kolesi čofotali in sopihali po rekah in morjih.

Da je mogoče narediti ladjo tako, kot je iz lesa, tudi iz železa, se je zdelo ljudem nekaj povsem novega. Takratna javnost se je temu krohotala. Kako naj železo plava na vodi? Marsikateri pameten človek se je spraševal, ko je slišal besedo o ladji iz železa, ali je mogoče že kdo kdaj videl, da bi podkev ali nakovalo lahko plavalo po vodni površini. Tega nikoli še nihče ni videl.

No, pa je le priplula v Pariz, potem ko je srečno preplula Kanal, železna ladja, ki jo je vodil sam Char-

les Napier, grof admiral angleškega ladjevja med krimsko vojno.

To železno ladjo, ki je plavala na vodi in jo je poganjal parni stroj, so si Parižani lahko ogledali in si o njej sami ustvarili sodbo. Vsako novotarijo sprejmemo pač z nezaupanjem. Za železno ladjo niso rekli, da je slaba, pa tudi ne, da je dobra. Pustili so, da je Napier doživel denarni polom in da so se izjalovili vsi načrti o rednem ladijskem prometu s parnikom med Parizom in Le Havrom...

Nekdo je l. 1769 zapisal v dnevniku: »Zdaj lahko človek mirno sedi in vrti prste, kadi pipo in bere najnovejše časopise, medtem ko delajo zanj potrpežljivi sužnji iz železa!«

KSENIJA PRUNKOVA

Otroci in vžeme

*Kadar dežuje,
v kotu sedimo,
dolčas prodajamo,
mami nagajamo.*

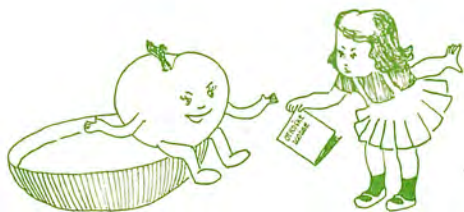
*Kadar meglà je,
po cestah blodimo,
v roke si puhamo
in mulo kuhamo.*

*Kadar je veter,
smo vsi dobre volje,
pojemo, vriskamo,
tečemo v polje.*

*Kadar pa sneg je,
si smuči natakemo,
dričamo v Trento
na mleko in polento.*

BRESKOV KOMPOT ZA LAURO

Mala črnooka navihanka Laura se je vselej vzradostila, kadar ji je mamica po kosilu postregla s kompotom. Breskovega je imela še posebno rada.

Nekoč, ko je Laura prav marljivo zajemala slastne breskvice, pa se je zgodilo nekaj res neobičajnega. Pegasta breskvica, ki bi zdaj, zdaj morala nemočno sestiti na Laurino žličko, je žalostno zastokala. Laura je preplašeno pogledala v skodelico in šepetaje, da je mamica ne bi slišala, povprašala: »Kaj je? In kdo si pravzaprav?«

Breskvica se je nekajkrat spretno prekopicnila in milo poprosila: »Nikar me ne pohrustaj, dobra deklica, pa ti izpolnim dve največji želji!«

Lauri je bila ta ponudba takoj po volji. Precej časa je naprezala mlade možgančke, da bi se le odločila za največjo željo. Slednjič se je pa le spomnila. »Samo eno željo mi izpolni, pa lahko takoj odideš!«

»Kakšno pa?« je radovedno vprašala breskvica.

»Preberi in napiši obnovo te otroške zgodbe!« je Laura izdala najskrivnejšo željo ter ji izročila lično knjižico. »Potrebujem jo za šolo!«

Breskvica se je razposajeno zasmejela in rekla: »Nič lažjega! To zgodbico sem prebrala že najmanj petkrat. Imenitna je!«

Laura je malo sogovornico nekaj časa dvomeče opazovala. »Mar je res tako zanimiva, kot praviš?«

»Res, res. Čudovita je!« je navdušeno ploskala pegasta breskvica. »Gotovo jo bom še kdaj znova prebrala!«

»Če je pa zgodbica res tako prišrna, jo bom pa kar sama prebrala!« se je nazadnje odločila Laura in se res kar takoj zatopila v branje.

Ko je zgodbico prebrala do konca, se je radostno sklonila nad skodelico. Pegasti breskvici je namreč hotela povedati, da je zgodbica tudi njej neznansko všeč. Vendar si je to, žal, lahko le mislila, kajti breskvica je med tem časom že izgini-la.

šport ▽ šport ▣ šport ▲ šport

LOJZE ABRAM

10. zimске olimpijske igre v Grenoblu

Pred nekaj dnevi so svečano zaključili 10. zimске olimpijske igre. V francoskem mestu Grenoble so se zbrali najboljši smučarji, tekači in skakalci sveta, več dni zapored tekmovali na belih planjavah in ledenih ploskvah ter bili v stalni borbi s časom.

Ogromna množica gledalcev je prisostvovala tekmovanjem v raznih disciplinah, več milijonov ljudi pa je sledilo ostrim borbam smučarjev po televiziji.

Tekmovalci so se dobro izkazali in dali vse od sebe. Najboljši je bil Francoz Jean Claude Killy, ki je osvojil kar tri zlate kolajne in sicer v smuku, veleslalomu in slalomu. A tudi drugi smučarji niso zaostajali in so se dobro uvrstili. Nekoliko so razočarali Avstrijci, za katere je vladalo veliko pričakovanje. Med ženskami je Avstrijka Pall bila prva v smuku, medtem ko si je Kanadčanka Greene priborila zlato kolajno v veleslalomu, v slalomu pa Francozinja Marielle Goitschel.

V nordijskih disciplinah so se najbolj izkazali Norvežani in Svedsi. V teku na 51 kilometrov je zmagal Norvežan Groenningen, na 50 kilometrov pa njegov sonaradnjak Ellefsaeter. Norveška si je tudi priborila zmago v štafeti 4x10 kilometrov. V teku na 30 kilometrov pa je presenetljivo zmagal Italijan Nones.

Pri ženskem tekmovanju je Svedinja Gustafsson pobrala najvišji odlikovanje na 5 in 10 kilometrov, v ženski štafeti pa je bila prva Norveška.

Pa preidimo na tekmovanja, ki so se vršila na ledeni ploskvi. V hitrostnem drsanju so si prva mesta priborili Zahodni Nemec Keller na 500 metrov, Nizozemec Verkerk na 1500 metrov, Norvežan Maier na 5000 metrov in Sved Hoeglin na 10.000 metrov. Pri ženskah so zmagale Rusinja Titova na 500 metrov, Nizozemka Geijssen na

Jean Claude Killy

1000 metrov, Finka Mustonen na 1500 metrov in Nizozemka Schut na 3000 metrov.

V umetnostnem drsanju sta, kot je bilo pričakovati, zmagala Rusa Belousova —

Protopopov v tekmovanju parov, med sameszniki pa Američanka Fleming in Avstrijec Schwarz. Njegov sonarodnjak in favorit Danzer pa je popolnoma odpovedal.

Na olimpijskih igrah je bilo tudi tekmovanje v bobu. V tej disciplini si je obe zlati kolajni osvojil Italijan Monti, ki se je z dvosedežnim in potem s štirisedežnim bobom bliskovito spustil po zaledeneli progi.

Zelo zanimiv je bil tudi turnir v hokeju na ledu, v katerem se je uveljavila ekipa Sovjetske zveze po napetih tekmah s Kanado, Češkoslovaško in drugimi ekipami. V »B« skupini je tekmovala tudi močna ekipa Jugoslavije, ki je premagala vse nasprotnice in si s tem priborila pravico nastopanja v »A« skupini.

Po večdnevih tekmovanjih na snegu in ledu v Grenoblu si je Norveška pridobila največ kolajn in sicer 6 zlatih, 6 srebrnih in 2 bronasti. Na drugem mestu je Sovjetska zveza, ki je dobila po 5 zlatih in 5 srebrnih kolajn ter 3 bronaste. Takoj za Sovjetsko zvezo pride Francija, ki ima 4 zlate, 3 srebrne in 2 bronasti kolajni, medtem ko je Italija na četrtem mestu s 4 zlatimi, 4 srebrnimi in 4 bronastimi kolajnami.

Desetih olimpijskih iger, največje športne prireditve v zimskem času, je sedaj konec. Zmagovalci so zadovoljni, drugi tekmovalci pa malo manj, vsi upajo, da bodo dosegli boljše rezultate in nove zmage na prihodnjih 11. zimskih olimpijskih igrah, ki bodo čez 4 leta v Sapporu na Japonskem.

dopisi naših šolarjev

NAS PETELIN

Pred leti smo imeli lepega petelina. Imel je krasen raznobarven rep. Bil je hudoben. Vsi drugi petelini so se ga bali. Tekal je za njimi in če jih je ulovil, jih je napadel. Tudi mi smo se ga ogibali. Kadar je šla moja sestra v kurnik, se je vedno tresla. S seboj je vzela veliko palico, da bi se branila pred njim.

Nekega dne sem se pohvalil, da pojdem v kurnik brez palice. In to sem storil. Petelin me je zagledal. Ustrašil sem se in sem začel tekati po kurniku. Petelin me je ulovil in padel sem na tla. Čavsnil me je in začel sem vekati. Slišal me je očka. Prišel je k meni, me dvignil in splašil petelina. Tako sem bil rešen.

Walter Starec
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

PRI SAVICI

Pred letom sem bila na počitnicah v Bohinju. Stanovali smo v majhni hišici ob jezeru. Vsako jutro sem se v jezeru kopala. V prozorni vodi sem opazovala velike in male postrvi.

Eva Rosner
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

V MIRAMARU

Nekega lepega dne sem šla v Miramar s sestrično in s sestro. Hodile smo po parku. Dospele smo do ribnika, kjer so plavali beli in črni labodji. Ločeni so bili z železno mrežo.

Sredi ribnika je otočec. Tam rastejo vrbe žalujke. Pod njimi so majhne lesene hišice. Okoli so se polile mlade račke. Nekatero so plavale po ribniku. Dale smo jim kruha, ki smo ga prinesle s seboj.

Ena izmed račk se je približala črnemu labodu in ta jo je neusmiljeno čavsnil po glavi. Zakričala je in odplavala proti bregu.

Magda Pertot
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

V GRIZI

Pred božičem smo šli nabirat mah v gozd. Prišli smo na vrh hriba, ki se imenuje »Griža«. Hodili smo med borovci. Pod visoko skalo, obrnjeno proti severu, smo zagledali mah. Bil je zelen in čist. Zakričal sem: »Ej muli, vidte ke lep mah!« Vsi smo zavriskali in se zatekli v dolino.

Zmračilo se je. Hoteli smo se vrniti domov, a mislili smo preveč na mah in zašli s prave poti.

Iskali smo jo in iskali. Zadelo smo v grm, v katerem je bil strahopeten zajec, ki je hušknil mimo nas.

Končno smo zagledali v daljavi luči in se napotili naravnost v tisto smer.

Mamico smo našli vso prestrašeno. Mišila je, da bo morala poklicati policijo, da bi nas šla iskat.

Luciano Harej
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

V TIVOLIJU

Bil sem v Ljubljani z mamico in očkom. Šli smo v Tivoli, krasen mestni park, kjer rastejo bele breze, smreke in vrbe žalujke. S seboj smo nesli orehe.

Na bližnjem drevesu smo zagledali veve-ričko, ki je prežala na mimoidoče. Pokazala sem ji orehe. Pritekla je k meni. Dal sem ji enega. Ko ga je pojedla, je priskakljala nazaj, da bi dobila še druge orehe.

V senci so sedeli upokojenci. Okoli njih so bile jate ptičkov. Razložil sem siničke, ščinkovce, taščice in celo liščka sem videl. Zobali so zrnje, ki so jim ga prinesli dobrosrčni starčki.

Zvečerilo se je. Veveričke in ptički so odšli spat in mi smo se odpravili proti mestu.

Igor Košuta
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

VČERAJ

Včeraj sem naredila papirnato barčico zase in za svojega prijatelja. Šla sva v gozd k potočku. Tam sva se igrala. Naenkrat je moj prijatelj padel v vodo. Zmočil si je hlače. Vzeli smo barčice in odšli proti domu.

V bližnjem grmu je zašumelo. Ustrašili smo se, vzeli palice in udarili po njem.

Iz grma je zletel črn ptiček. Spoznala sem ga, bil je velik kos. Prišli smo domov trudni, mokri in lačni.

Nika Sartori
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

MOJE PRVO SMUCANJE

Za sv. Stefana smo šli v Jugoslavijo v Gorje. Stanovali smo v veliki in lepi hiši. Vsako jutro ob sedmih smo šli na Pokljuko. Tam je bilo krasno smučarsko polje. Prave smučarje je peljala na vrh vlečnica. Spoznal sem pridnega športnika,

Večkrat smo šli k domu »Jelka«. Tam smo imeli posebne učitelje.

Zadnje tri dni našega bivanja na Gorenjskem pa je zapadlo toliko snega, da nismo mogli nikamor. Na dvorišču smo napravili sneženega moža. Valjali smo se po snegu, da je bilo veselje, kepali se, in se celo zakopali vanj do vratu.

Nikoli ne bom pozabil tistih lepih dni, ki sem jih tam preživel.

Robi Novel
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

PUSTNE NAVADE

V pustnem času smo. Bliža se pustni torek. Ta dan je navada, da mamice ocvrejo miške in spečejo štrukelj. Ta dan malo kuhamo, ker se najemo repe in svinjskega mesa. Tisti dan gremo zelo težko v šolo, ker mislimo samo na pust. Gospodična bo prinesla v šolo papirnato masko, da si jo bomo lahko naredili tudi mi. Gospodična pravi, da ima dolg nos, brado, brke in lase.

Pri nas praznujemo pusta samo na torek in v sredo ga sežejo. Pustne šeme hodijo po vasi in gredo celo na Repentabor. Ljudje jim dajo kar morejo: klobase, jajca, denar in nekateri celo vino. Z nabranim denarjem so včasih prirejali ples. Danes tega ni več. Ko prestopijo hišni prag, zaplešejo, mečejo pisane trakove in pisane kroglice ter želijo obilno letino.

V Prekmurju slavijo Kurenta. Italijanske znane pustne šeme so: Colombina, Harlekin, Pulcinella, Brighella, Pantalone in druge.

Pust mi zelo ugaja.

Marta Purič
uč. 5. razr. osn. šole na Repentabru

CESTE SO NEVARNE

Na cestah moramo biti zelo previdni. Vsak dan beremo v časopisih ali slišimo po radiu o številnih prometnih nesrečah. Mnogo teh nesreč se pripeti prav po krivdi tistih vozačev ali pešcev, ki ne spoštujejo predpisov o cestnem prometu.

Pešci morajo v mestih hoditi po pločniku. Kjer ni pločnikov pa po levi strani ceste.

Cesto lahko prečkamo samo na tistem mestu, ki je za to določeno. Ta posebni prostor je v mestih označen z belimi črtami.

Če nočemo, da se bodo dogajale nesreče, spoštujemo vsi predpise cestnega zakonika.

Rosana Komar
uč. 4. razr. osn. šole v Ricmanjih

NAŠI BRATCI IN SESTRICE

Moj brat se imenuje Vincenc. Je star štiri leta. Ne hodi v vrtec, ker dela družbo mojemu dedku. Je zelo priden in miren. Ko se učim, je vedno pri meni. Vedno išče mojo radirko in pero. Zna mnogo pesmic. Zelo ga imam rad.

Fabij

Moja sestra se imenuje Fedora. Ima enaintrideset let. Je plavolasa in ima modre oči. Ima kontaktna stekla in je nerвозna. Je tudi profesorica klavirja. Obiskuje tretje leto univerzo.

Aleksander

Imam brata, ki se imenuje Branko. Ima dvanajst let. Je plavolas. Ima plave oči. Je visok in močan, ker veliko plava. Zelo lepo riše. Je tudi priden v šoli. Z mano je nagajiv in se večkrat skregava. Ko se prepirava za prazen nič, je mama huda.

Sonja

Loredana je ime moji sestri Tepeva se vsak dan. Hodi rada na ples, čeprav se oče jezi. Naloge piše zvečer.

Pavel

Brat je mlajši od mene, sestra pa je starejša. Oba sta zelo pridna. Sestra hodi v peti razred, brat pa v otroški vrtec. Sestra rada čita knjige, bratec pa se rad igra.

Saša

Imam sestro Heleno, ki je stara 18 let. Je zelo visoka. Zelo jo imam rada. Zna pet jezikov. Dela v trgovini, kjer prodajajo obleke.

Lorella

Jožko in jaz sva dvojčka. On hodi v peti razred. Včasih se prepirava za prazen nič. Včasih mi ne posodi barvic.

Jožica

Imam sestro, ki se imenuje Mira. Hodi v drugi razred. Zelo rada riše, lepo barva. Jaz jo imam rad, po cesti pazim nanjo. Ima lutke, pa se igra z avti in z živalmi. Mira igra na klavir. Vsako jutro jo moram buditi, ker rada spi.

Ivo

Sestavke z naslovom «Naši bratci in sestrice» so poslali učenke in učenci 3. razr. osn. šole v ROJANU Fabij Bertini, Aleksander Ferluga, Sonja Jazbec, Pavel Sardi, Saša Don, Jožica Ipavec, Lorela Valenčič in Ivo Susič.

KDO SEM JAZ

Rodila sem se 4. septembra 1957. Mama in sorodniki pripovedujejo, da sem bila zelo prikupen otrok. Ko sem imela 10 mesecev, sem shodila. Očka me je slikal, ko sem zalivala in občudovala rožice na ba-bičinem vrtu.

Ko sem bila malo večja, sem šla z mamo in očkom na mnoga potovanja, o katerih se ne spominjam nič.

Iz majhnega, debelčkanega otroka sem zrasla v visoko raščeno in suhljato deklico desetih let. Tudi nekoliko divja sem postala, to pa zato, ker se moram ne-prestano boriti s sošolci. V šoli sem precej pridna. Sem tudi dobrega srca, čeprav ne zgleda. Zaradi mojega divjega značaja nimam dosti prijateljic in tudi meni je ljubša samota.

Patricija Don

uč. 5. razr. osn. šole v ROJANU

Rešitev ugank na strani 112

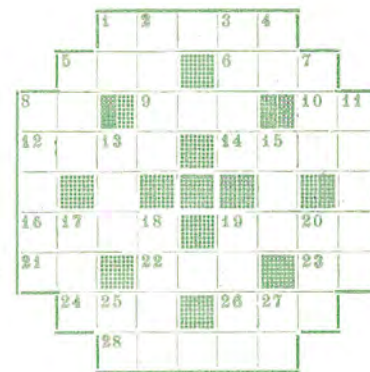
Kažipot — prometni znak, številke.

ve • za bistro glave • za bi

KRIZANKA

Vodoravno: 1. mejna reka med Slovenijo in Hrvaško, 5. jo pridobivajo iz morja, 6. igralna karta (množ.), 8. oseb. zaimek, 9. oseb. zaimek, 10. oseb. zaimek, 12. domače živali, ki dajejo volno, 15. drugo ime za Perzijo, 16. vrsta teže, 19. vpiši: SKKU, 21. ploskovna mera, 22. se vali iz dimnika, 23. jo ima kolo v sredini, 24. oče, 26. besedica, ki pomeni izpiti kozarec vina do dna, 28. priprava za ometanje.

Navpično: 1. časovni veznik, 2. pridobivajo iz oljk, 3. pasje ime, 4. igralna karta, 7. žensko ime, 8. slaščica, 11. reka v vzhodni Indiji, 13. vladar, 15. potočna žival, 17. napačilo, 18. prvi človek, 19. drzen, 20. ptica, 25. kazalni zaimek, 27. časovni veznik.

ZAMENJAVA ČRK

KOLAC	()	ROVAR	()	KOLAR	()
TOCAJ	()	PLECA	()	PRECA	()
KOZAK	()	SRECA	()	ROPAR	()
LANEC	()	TUREK	()	TOLAR	()
SLIVA	()	LONEC	()	BOREC	()
KOLIC	()	SODRA	()	TOPEL	()

Vsaki besedi zamenjaj eno črko in dobil boš novo besedo. Črko vpiši v oklepaj! V oklepajih boš bral imena treh italijanskih mest.

Rešitve ugank pošljite na naslov Lojze Abram (Galeb), Ul. Timignano 37 - 34128 Trst - Trieste, najkasneje do 12. marca 1968.

RESITEV UGANK IZ 4. ŠTEVILKE

KRIŽANKA — Vodoravno: 1. Indus, 5. DR, 7. volk, 11. ta, 12. mogotec, 15. kan, 16. ave, 18. nianse, 20. lava, 22. Sudanka, 24. ideja, 25. mak, 26. si, 27. ja, 28. renoviran, 31. pozen, 32. Savinj, 33. pav, 34. stote, 35. mīa.

Navpično: 1. Italija, 2. navada, 3. um, 4. som, 5. dokument, 6. rt, 8. okna, 9. las, 10. kneginja, 13. enakost, 14. cin, 17. Eve, 19. aktiv, 21. ajdov, 23. dan, 26. sani, 28. res, 29. vae, 30. Rim, 31. pa.

RESITVE SO POSLALI: Aleksandra Pettiroso, Eda Pregarc, Karmen Corbatti, Katja Berdon, Marjan Coretti, Claudia Uliveti, Maurizio Corbatti, Maksimilijan Komar, Vlasta Berdon, Ugo Rojc, Valter Romano, Marija Trenta, Rosana Uliveti, Maurizio Coretti, Rosana Komari in Nives Zerjul, učenke in učenci 2., 4. in 5. razr. osn. šole v RICMANJIH; Ileana Purger, Robert Sancin, Pavel Jerjan, Sonja Prašel, Irena Poropat in Nevi-ja Olenik, učenke in učenci 3. razr. osn. šole v DOLINI; Walter Starec, Nika Sartori, Eva Rosner, Magda Pertot, Luciano Harej, Robi Nevel, Silvija Milič in Igor Košuta, učenke in učenci 4. razr. osn. šole v BARKOVLJAH; Alojz Milič, Sergij Budin, Anica Žigon, Velko Husel, Sonja Rebula, Andrej Batič in Sonja Caharija, učenke in učenci 3. in 4. razr. osn. šole v ZGONIKU; Alojz Purič in Marta Purič, učenka 5. razr. osn. šole na REPENTABRU; Neva Regent, Erika Briščik in Elizabeta Danieli, učenke 3. razr. osn. šole na PROSEKU; Renato Colja, Davo Rebula, Valter Pertot in Lenka Semolič, učenke in učenci 3. in 4. razr. osn. šole v SESLJANU; Nadja Lazar, učenka 1. razr. srednje šole na OPČINAH.

IZZREBANI SO BILI IN DOBE NAGRADO: Eda Pregarc, učenka 2. razr. osn. šole v RICMANJIH; Robert Sancin, učenec 3. razr. osn. šole v DOLINI in Luciano Harej, učenec 4. razr. osn. šole v BARKOVLJAH.

CENA 100 LIR